

ANTONI M. BADIA I MARGARIT

PRESENTACIÓ DE «LLENGUA I LITERATURA» I (1986) *

Davant la potent embranzida de la Societat Catalana de Llengua i Literatura que avui presenta el volum I de la seva revista, espero que em serà permès d'evocar, per uns moments, aquella altra embranzida, d'ara fa exactament quaranta anys, per la qual els medis afins a l'Institut veieren aparèixer la Societat Catalana d'Estudis Històrics. I no ho faig per una mena de satisfacció morbosa de rabejar-me en els records del passat —que per a molts només s'entenen com a laudatoris—, sinó perquè tots plegats, els qui ja hi érem aleshores i els qui hi han anat venint després, en podem extreure una lliçó. Accepteu-ho d'una persona que ha procurat d'anar sempre amb el cor a la mà, però també amb els ulls oberts.

Per a qui no la vagi viure, no és fàcil d'imaginar la situació científica i humana de la Universitat de Barcelona del període que ara recordo. Sense molts professors solvents que l'havien hagut d'abandonar; impotents per a incrementar els fons bibliogràfics; reduïdes les possibilitats de sortir fronteres enllà, primer per la guerra mundial, després per una postguerra que exclouïa del concert de l'Europa nova la realitat política que al seu torn també ens ofegava a nosaltres; veient-nos sovint obligats a fer una mena de doble joc i a dissimular les nostres veritables intencions, uns grupets de gent jove, escampats entre els diferents seminaris de la Facultat de Filosofia i Lletres, maldàvem per contrarestar moltes coses de la vida universitària del moment. Èrem de les darreres fornades —ja de l'època franquista, doncs—, però tots havíem viscut la lluna de mel de la Catalunya autònoma dels anys trenta, i això ens havia marcat com amb un ferro roent. D'altra banda, tots havíem sentit el formigueig de la vocació científica i, aprofitant les avinenteses, teníem un lloc a la Universitat. Tots l'hi teníem molt modest. Però —i perdoneu la immodèstia— tots ens hi fèiem sentir.

I bé, per a nosaltres, a qui ja fascinava només el nom de l'Institut d'Es-

* Parlament llegit el 3 de desembre de 1986 a l'aula Pi i Sunyer de l'Institut d'Estudis Catalans.

tudis Catalans, el qual ens era conegut per contactes fugaços d'abans de la desfeta, i, sobretot, per publicacions que en consultàvem cada dia, per a nosaltres, dic, la possibilitat d'aglutinar-nos entorn de l'Institut, en forma d'una Societat filial que tindria per camp d'operacions el de la Facultat, ens guanyà de seguida. I pràcticament tots aquests esperançats joves professors ja érem a la discussió i aprovació dels Estatuts de la Societat Catalana d'Estudis Històrics. La constituïen tres seccions: Història, Llengua i Literatura, i Art i Arqueologia. La pertinença a la Societat ens incorporava al món de l'Institut, i ens permetia de fer pinya entre nosaltres, al seu voltant.

Durant anys —justament durant els anys més durs— les activitats de la Societat foren regulars i abundoses. Unes vegades hi interveníem nosaltres, d'altres —la major part— érem nosaltres els qui hi apreníem dels nostres mestres o d'estrangers que ens visitaven. No cal dir que tota aquesta vida acadèmica repercutia beneficiosament en la nostra tasca docent i en els nostres balbuzeigs científics. Després, curiosament, quan anaren creixent la nostra integració a la Universitat i els nostres assaigs en la recerca, la Societat Catalana d'Estudis Històrics començà d'alentir el seu ritme de treball i desaparegueren diverses de les seves activitats normals, àdhuc les administratives. Restà exclòs del meu propòsit ací d'escatir-ne les causes. D'altra banda, aquesta no seria una feina massa complicada. Nogensmenys —i no em sap greu de reiterar-ho en un acte públic— més d'un cop jo m'he demanat, un any rere un altre, si no ens hi requeria una certa responsabilitat. Diuen que tant és «treballar» com «fer feina», i, atès que continuàvem fent el que podíem (i tot encaixava en els grans mòbils comuns), l'obra feta en el domini dels interessos de la Societat Catalana d'Estudis Històrics no deixava d'augmentar en quantitat i en qualitat. Tanmateix, pel que fa a la Societat, aquesta aviat restà sumida en una llarga letargia.

Fins que sonà l'hora del desvetllament. No fa gaire més de dos anys. Gent jove, en gran part fruit del mestratge i de les inquietuds científiques dels qui un dia pesàrem a la Societat —i torneu-me a perdonar la immo-dèstia—, i exigent davant uns condicionaments que, per fortuna, s'anaven eixamplant a mesura que s'hi feien notar les envestides, reclamava, també ací, un retorn a la normalitat. Prou de coses rares que ells no entenien (i que jo entenc molt bé que no entenguessin). Uns plantejaments aviat fets, uns complicats processos alternants d'estira i afliuxa que s'allargaren massa, i quedà restablerta la Societat filial, ara de Llengua i Literatura. Però aviat convertida en llum per a nous desvetllaments.

Avui presentem el primer volum de la seva revista anual. D'entrada m'haig de referir a unes veus que s'han sentit adés adés: «hi ha massa revistes de l'especialitat; només en faltava una altra!» Crec sincerament que aquestes veus no acaben d'afinar en fer servir el ponderatiu: aquest

hi hauria d'ésser *moltes*, no *massa*. Sí, hi ha *moltes* revistes. Però això no vol dir que n'hi hagi *massa*. També ací impera una vella llei biològica: si realment aquestes publicacions atenyen un nivell excessiu, no us amoïneu: ja cauran les que hi siguin sobreres. I és que sovint ens costa de reconèixer la realitat: si parem atenció a l'assistència —i no pas passiva— als Col·loquis de Llengua i Literatura Catalanes i a les col·laboracions a les revistes ja existents (no pas emplenades amb treballs fets per compromís), haurem de reconèixer que la vitalitat dels estudis de llengua i literatura és ben remarkable, i que hi predominen els investigadors joves. ¿Què més hauríem pogut desitjar els que constituïrem l'altra Societat?

Això és el que ocorre, ni més ni menys, amb el volum 1 (corresponent a l'any present) de la revista «Llengua & Literatura», que tinc el gust de presentar en aquesta sessió acadèmica. Aquest volum no fa pas témer que ens hàgim de veure obligats a estregassar materials científics per a assegurar la continuïtat de les nostres revistes. Ben al contrari: el contingut hi és dens, complet, multiforme.

Hi remarquem, de més a més, una notable varietat temàtica. No solament de llengua i literatura, com ja ho anuncia el títol —i ho exigeix la Societat que el comparteix—, sinó des de qualsevol angle que l'examinem: història de la llengua i història de la literatura, gramàtica històrica, vocabulari; mètodes històrics i generatiu transformacional, etc. No menys vària hi és la provenença dels col·laboradors: n'hi ha prou amb un cop d'ull al sumari.

Als «estudis i edicions» que, com és d'habitud, ocupen la part més important del volum, s'hi afegeixen les altres seccions (i deixeu-me dir que aquestes seccions, aparentment secundàries, solen donar el to a una revista científica i determinar-ne la utilitat). En el cas del primer volum hi trobareu: «Materials i bibliografies», «Butlletí bibliogràfic i ressenyes» (aquestes es refereixen a títols inventariats en aquell) i «Crònica». Sí, la utilitat de la revista queda molt assegurada per aquestes Seccions.

Acabo. No cal dir la satisfacció que sento en veure que, quaranta anys després de la constitució de la Societat Catalana d'Estudis Històrics —que fou un important llumener d'orientació quan caminàvem tant a les palpen-tes—, ara sorgeix la revista «Llengua & Literatura», al si de la novella Societat Catalana de Llengua i Literatura. Tot plegat, una empresa que nosaltres no sabérem —o no poguérem— dur a terme, i que diu ben clar què som, com som i què volem.